

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

KIRKDÖRDÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE

ed-DUHÂN SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerreme döneminde inmiş)dir.

59 âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Hâ! Mîm!

2- O (hidâyet yollarını) **iyice açıklayıcı Kitab** (olan Kur'ân)a / o (ince düşünenler için manaları) **pek açık olan Kitab'a** / yemin olsun!

3- **Muhakkak Biz onu** (bereketi bol olan) **mübarek bir gecede indirdik. Şüphesiz Biz dâima** (kullarımızı önlerindeki tehlikelerden) **uyarıcılar olduk,**

4- **Her hikmetli iş** / (meleklerle gösterildikten sonra artık değiştirilmesi söz konusu olmayan) **her sağlam** (karara bağlanmış) **iş** / onda ayrılır.

5- **Katımızdan pek önemli bir iş olarak** (ki, o geceden, bir daha seneki benzeri geceye kadar meydana gelecek ecellerin kesimi, hacca gideceklerin yazımı, zelzeleler, yıldırımlar ve harplerin kaydı ve bunlarla ilgili nüshalamanın başlaması bu önemli işimizin örneklerindendir)! **Şüphesiz ki Biz dâima** (kullarımıza elçiler) **göndericiler olduk!**

Müfessirlerin ekserisince; bu geceden maksat Kadir gecesi ise de, İkrime (Radıyallâhu anh) ve diğer bir cemaate göre; Berâet gecesi diye bilinen şa'bân ayının onbeşinci gecesidir. İbni Abbâs (Radıyallâhu anhümâ) bu gece hakkında: "Allâh-u Te'âlâ (ezelde takdir ettiği) bütün kaza (ve kaderler içerisinden bir sene boyunca olacak)ları şa'bânın onbeşinci gecesinde kesin hükme bağlar, ramazanın yirmi yedinci gecesinde ise bunların kaydını görevli meleklerle teslim eder." buyurmuştur. Bu görüşe göre; Kur'ân-ı Kerim'in, Levh-i Mahfuz'dan birinci kat semaya topluca indirilişi Berâet gecesinde; Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e indirilmeye başlanması ise Kadir gecesinde vaki olmuştur. Bu gecenin faziletine dâir birçok hadîs-i şerif mevcuttur.

6- **Senin Rabbinden** (kullarına) **büyük bir rahmet olsun için! Şüphesiz ki O;** (tüm işitilenleri hakkıyla duyan) **Semî' de,** (yaratıkların tüm halleri dâhil olmak üzere, bütün malumatı çok iyi bilen) **Alîm de ancak O'dur!**

7- **Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbinden** (kullarına ulaşan bir merhamet eseri olarak)! **Eğer siz** (doğru ilimlere) **yakînen inanan kimseler olduysanız,** (Allâh-u

Te'âlâ'nın göklerin ve yerin Rabbi olduğunu bilmiş olmanız gerekir. Zira bu, yakînî ilimlerin ve gerçekçi bilgilerin en açıklarındandır)!

8- O'ndan başka (ibadete lâıyk) hiçbir ilâh yoktur! O diriltir ve öldürür. Sizin de Rabbinizdir, evvelki babalarınızın da Rabbidir!

9- Doğrusu onlar (gerçek bilgilerle alâkası olmayan insanlar oldukları için, konuştukları inkâr sözlerini de ciddiyetle ve inanarak söylemiyorlar, bilakis kendileri) büyük bir şüphe içerisinde oynamaktadırlar.

10- (Habîbim! Madem bu kâfirlerden çektiklerin artık senin gibi bir rahmet peygamberini bile aleyhlerine beddua edecek raddeye getirdi,) **öyleyse** (onların helâkini görebilmen için) **göğün pek açık bir duman getireceği günü gözle!**

Burada zikredilen "Duman", bazılarınca, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Seilem)in bedduası sebebiyle Kureyş müşriklerine isabet eden kıtlık nedeniyle gözleri zayıflayarak yerle gök arasında gördükleri dumandır. Diğer bir kesime göre ise; kıyamet alâmetlerinden sayılan, doğuyla batı arasını kaplayacak ve kırk gün kalacak, kâfirlerin kulaklarını çatlatacak, müminlereyse nezle gibi gelecek bir dumandır. Gerçi ikisinin de kastedilebileceğini; birinin geçmiş, diğerininse beklenmekte olduğunu açıklayanlar da olmuştur.

11- (Bu duman) **o (müşrik) insanları / tüm insanları / kaplayacaktır.** (O zaman diyeceklerdir ki;)

"İşte bu, çok acı verici pek büyük bir azaptır!

12- Ey Rabbimiz! Bu azabı bizden aç! Şüphesiz (o zaman) biz inancılarız!"

13- (Böyle diyecekler ama) **onlar için öğüt almak nerede?! Oysa (mucizeleri) pek açık (olan senin gibi) yüce bir rasûl muhakkak onlara gelmişti.**

14- Sonra ondan yüz çevirmişlerdi de (kimi): "Öğretilmiş (biri", kimi de: ")bir delidir!" demişlerdi.

15- (O zaman Rableri onlara şöyle cevap verdi:) **"Muhakkak ki Biz azabı (sizden) birazcık açıcılarız, (ama o vakit) kesinlikle siz (küfre) dönücüleriniz!"**

16- (Habîbim! Artık sen) **o en büyük yakalayışla (kâfirleri) güçlü bir şekilde yakalayacağımız (Bedir günüyle kıyamet) günü(nü bekle)! Muhakkak ki Biz (eninde sonunda mutlaka onlardan) intikam alıcılarız!**

17- Andolsun ki; elbette Biz onlardan önce de (Mûsâ (Aleyhisselâm)ı göndererek) Firavun'un kavmini kesinlikle imtihan (edenin muamelesine tâbi) etmiştik ve onlara çok şerefli bir rasûl gelmişti.

18: (O onlara) **şöyle (demişti) ki: "Allâh'ın kulları (olan İsrâîloğulları)nı bana doğru salıverin (de, birlikte kutsal topraklara gidelim, artık onlara azap etmeyin)! Şüphesiz ben sizin için çok güvenilir bir elçiyim!**

19- Bir de (vahyini ve peygamberini hafife alarak) Allâh'a karşı kibirlenmeyin! Zira şüphesiz ki ben size (inkâr edilemeyecek derecede) pek açık olan güçlü bir delil

getirmekteyim!

20- Muhakkak ki ben, beni taşla öldürmenizden / sövüp döverek bana eziyet etmenizden / benim de Rabbim, sizin de Rabbinize sığındım!

21- Eğer bana iman etmeyecekseniz, bari (ne lehime ne de aleyhime olmayın da,) benden ayrılın (ve bana bir fenalık dokundurmayın, zira sizi kurtuluşa çağıran kişinin karşılığı bu olmamalıdır)!"

22- Böylece (kavmi inkârda ısrar edince) o: "Şüphesiz ki işte bunlar suçlular olan bir toplum dur(, öyleyse sen onlara hak ettikleri cezayı acele yolla)!" diye Rabbine duada bulundu.

23- (Biz de ona şöyle vahyettik:)

"Artık sen gecenin bir parçasında (İsrâîloğullarından ve Kıptîlerden sana iman etmiş olan) kullarımı götür, şüphesiz ki siz (Firavun ve orduları tarafından) sıkıca takip edilecek kimselersiniz.

24- (Mucize eseri sana yol olarak açılacak) o denizi(, sahile çıkışının ardından hemen kapatmaya çalışma da, öylece) sakın bırak!

Zira şüphesiz ki onlar (denizi açık bularak içine daldıklarında) suyla boğulmuş olan bir ordudur!"

25- Onlar (Mısır'dan çıktıklarında arkalarına) nice bostanlar ve gözeler bıraktılar!

26- Daha nice ekinler ve pek değerli makamlar (ve meskenler)!

27- Ve içerilerinde zevklenmekte / eğlenmekte / bulunmuş oldukları nice nimetlenmeler(i bırakıp gittiler)!

28- İşte sana! (Durum) aynen böylece (gerçekleşmiş)dir. Üstelik Biz bunlara (ırk olarak da, din olarak da kendilerinden tamamen farklı olan İsrâîloğulları gibi) başka başka toplumları mirasçı kıldık.

29- Artık (dostlarımızın ardından yer gök ağladığı gibi,) onlara gök de yer de ağlamamıştı r(, bilakis tüm mahlûkat sevinmiştir).

(Helak vakitleri geldiğinde) onlar (ileri bir zamana kadar) mühlet verilen kimseler de olmamışlardır.

30- Andolsun ki; elbette Biz İsrâîloğullarını muhakkak kurtarmıştık o alçaltıcı azaptan...

31- Firavun (gibi bir zorba tarafın)dan (uğradıkları işkenceden)! Şüphesiz ki o, üstünlük taslayan(, kötülükte) ve (bozgunculukta) haddi aşanlardan biriydi.

32- Andolsun ki; muhakkak Biz onları (aynı dönemde yaşadıkları) o âlemlere karşı elbette (rastgele tercih etmedik, bilakis onların adalet, ihsan, ilim ve iman gibi üstün vasıflara sahip olmaları münasebetiyle, bu tercihi hak ettiklerine dâir) üstün bir ilim üzere(; bile bile) seçtik.

33- Bir de onlara, (denizin yarılması ve bulutun gölge yapması gibi) kendisinde apaçık

bir nimet / pek açık bir imtihan / bulunan âyetler verdik.

34- Şüphesiz ki işte o (kâfir ola)nlar elbette demektedirler ki:

35- "O (dünya hayatımızın sonu), evvelki ölümümüzden başkası değildir. Biz (onun ardından) diriltilecek kimseler de asla değiliz.

36- Öyleyse (evvelce ölmüş) babalarımızı getirin. Eğer (davanızda) doğru kimseler olduysanız(, Kusayy ibni Kilâb gibi büyük atamızı diriltin de, hem peygamberlik konusunu, hem de dirilme mevzuunu onunla istişare edelim)!"

37- (Güç ve kuvvet bakımından) onlar mı daha iyidir, yoksa (o salih bir zât olan) Tübba'in (inkarcı) kavmi ve onlardan önceki o (kâfir) kimseler mi? Biz onları bile helâk etmiştik. Çünkü muhakkak onlar (Bize karşı suç işlemiş) mücrim kimseler olmuşlardır.

Yemen krallarından olan Tübba' (Radyallâhu anh), büyük ordularla dünyaya hükmetmiş, Semerkand şehrini bina etmiş, dönüşünü Medine yolundan yapmış, böylece Rasûlullâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den yedi yüz sene evvel ona imanını ifade eden ve şefaât dileyen bir mektup bırakmış mümin ve mübarek bir zattı. Bu mektup Ebû Eyyûb el-Ensârî (Radyallahu anh) eliyle Rasûlullâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e teslim edildi. (Beyzâvî, Neseî, Hâzin, Âlûsî)

38- Biz göklerle yeri ve ikisi arasındakileri, oynayan kimseler olarak (boş yere) yaratmadık!

39- Biz onları ancak(, kullara imtihan yurdu olmaları gibi) hak(lı bir neden ve yüce bir hikmet) ile yarattık. Lâkin onların pek çoğu (bu gerçeği) bilmezler.

40- Şüphesiz ki (hakla bâtılın ve haklıyla haksızın birbirinden ayrılacağı ve insanın akrabasından ve en sevdiklerinden bile uzaklaştırılacağı) o ayırma günü, topluca onlara söz verilen vakittir.

41- Hiçbir dostun hiçbir dosttan (uğradığı zararlar adına) en ufak bir şeyi dahi savuşturamayacağı / hiçbir dostun hiçbir dost(un)a en ufak bir şeyle bile yarar sağlayamayacağı / ve onların yardım olunmayacakları (o kıyamet) günü(nü kastetmekteyim)!

42- Ancak Allâh'ın esirgemiş buldukları müstesna! (Çünkü onlar Allâh için sevdikleri dostlarından yardım görecektir.)

Şüphesiz ki O; (düşmanlarına azap etme gücüne sahip olan) Azîz de, (dostlarına karşı sonsuz merhamet sahibi olan) Rahîm de ancak O'dur.

43- Muhakkak ki o (cehennemin dibinde yetişen) zakkum ağacı;

44- (Şirk ve inkâr gibi en büyük günahı işlemiş olan) çok günahkâr kimsenin yiyeceğidir.

45- Zeytinyağı tortusu gibi / katran tortusu gibi / eritilmiş maden gibi / irin gibi / dir. O (cehennem ehlinin) karınlar(ı) içerisinde (fokur fokur) kaynayacaktır.

46- Çok sıcak suyun kaynaması gibi!

47- (Herbir kâfir hakkında zebanilere şöyle buyrulacaktır:)

"Onu yakalayın da o şiddetle tutuşmuş ateşin ortasına yaka paça onu zorla sürükleyin!

48- Sonra başının üstüne o çok kaynar su azabından dökün!

49- (Bir de onu rezil etmek için kendisine:) **Tat** (bakalım bu azabı)! **Şüphesiz ki sen, o çok ulu ve pek şerefli adam ancak sendin!**

50- Muhakkak ki işte bu (azap), **kendisi hakkında şüphe etmekte bulunmuş olduğunuz şeydi**(, şimdi söyleyin bakalım, doğru muymuş?)!' (diye onlara bağırın!)"

Rivayete göre; bir defasında mel'ûn Ebû Cehil Kureyş'e hitaben: "Ey millet! Bana ismimi söyleyin!" dedi. Onlar: "Ömer, Cellâs ve Ebu'l-Hikem" gibi üç isim sayınca: "Doğru bilemediniz! Ben size söyleyeyim mi? Benim esas adım Azîz ve Kerîm'dir! Zira Mekke'nin iki dağı arasında benden daha güçlü ve soylu biri yoktur!" dedi. İşte bunun üzerine bu âyeti celîleler nâzil oldu. (Alûsî)

51- (Cehennemliklerin bu feci akıbetine nazaran) **o takva sahipleri ise, şüphesiz**(, istenmedik her şeyden emin olacakları) **pek güvenilir bir makamdadırlar.**

52- Cennetler içerisinde ve pınarlar(ın başların)**dadırlar!**

53- (Birbirleriyle ünsiyet etsinler diye meclislerinde) **karşı karşıya** (oturmuş) **oldukları halde, ince ipekten ve kalın ipekten** (yapılma pek değerli elbiseler) **giyinirler.**

54- İşte sana! (Cennetin durumu sizin tam olarak anlayabileceğiniz mesabede olmadığından, tasavvur edebileceğiniz ancak) **bunun gibidir! Üstelik Biz onları iri gözlü ve beyaz tenli eşlerle evlendirdik.**

55- Onlar orada (her türlü zarar ve ziyandan) **emin kimseler olarak** (diledikleri her zaman ve mekânda canlarının çektiği) **her meyveyi isteyebileceklerdir.**

56- Orada onlar (dünyada tatmış oldukları) **evvelki ölüm dışında** (bir daha ebediyen) **ölüm** (diye bir şey) **tatmayacaklardır.**

O onları o şiddetle tutuşmuş ateşin azabından da korumuştur.

57- (Onlar bütün bu nimetlere, kendileri hak ederek değil,) **Senin Rabbinden büyük bir lütuf** (eseri) **olarak** (nail kılınmışlardır)!

İşte sana! Ancak bu, pek büyük bir kurtuluşun ta kendisidir.

58- İşte Biz onu senin dilin (olan düzgün bir Arap şivesi) **ile** (indirerek) **çok kolay ettik.** **Tâ ki onlar iyice düşünsünler** (de, gereğiyle amel edebilsinler)!

59- (Mademki hâlâ bu büyük fırsatı değerlendirmemekte ısrar ediyorlar,) **artık sen** (yakında onların başına çökecek belaları) **gözle**(meye başla)!

Şüphesiz ki onlar da (sen ölesin de, İslâm'dan kurtulsunlar diye boşuna) **bekleyicidirler.**

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanođlu